

Enheten för konstarterna
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar ref: Ku2016/02380/KO

Betänkandet En inkluderande kulturskola på egen grund (SOU 2016:69)

Regeringen via kulturdepartementet har genom Expeditions- och rättschef Daniel Ström inbjudit Stockholms Musikpedagogiska Institut (SMI) att inkomma med remissvar på betänkandet SOU 2016:69, *En inkluderande kulturskola på egen grund*. I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian.

Härmed avger SMI sitt svar till departementet.

Sammanfattning av SMI:s förslag

Stockholms Musikpedagogiska Institut (SMI) värderar utredningen som ett viktigt dokument med en grundlig och riktig återgivning av kulturskolans historia och omvärldsanalys.

SMI vill också erkänna de skrivningar i betänkandet som beskriver på ett korrekt och ingående sätt, de särskilda utbildningar som SMI erbjuder specifikt för kulturskolans behov. Därför är det samtidigt olyckligt att behöva påpeka en direkt felaktighet – att påstå att "inget lärosäte erbjuder någon utbildning som specifikt utgår ifrån den utredningen beskriver som kulturskolans särart" (s.201). Det fastställdes för utredningen under de dialogmöten som fördes, att det finns åtminstone ett lärosäte som erbjuder utbildningar inriktade mot musikundervisning på frivillig grund såsom den som erbjuds vid kulturskolorna, nämligen SMI. Det vore önskvärt att det i offentliga skrivningar framledes ges erkännande till de utbildningar och examina, som sedan ett drygt halvsekel erbjudits dem som ämnar undervisa i musikskolan och i dess utveckling, kulturskolan.

SMI instämmer i många av de förslag som betänkandet framför varför de därmed inte behandlas här.

SMI förespråkar att:

1. de nationella målen ej begränsar en kulturskoleverksamhet till att enbart kunna bedrivas på barns och ungas fritid, utan öppnar för lokala samarbeten mellan kulturskola och grundskola/gymnasium (*ref. 6.2*).
2. det nationella kulturskolecentret som betänkandet föreslår som ett särskilt beslutsorgan inom Statens kulturråd, bör få en styrgrupp med samordnad representation från lärosäten med högre utbildning för kulturskolan (*ref. 6.3*).
3. lärarutbildningen omformas för att möjliggöra ämneslärarutbildning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 (med behörighet att undervisa i hela grundskolan) i ämnen musik i grundskola och musik i kulturskoleverksamhet (*ref. 6.8.2*).
4. den förslagna yrkesexamen "kulturskolepedagog" på 90hp bör bestå till hälften av ämnesdidaktiska studier och inte begränsas till tre lärosäten, utan kan utöver dessa sökas av lärosäten som idag bedriver högre utbildning riktad mot kulturskolan (*ref. 6.8.3*).
5. ett kulturskoleläraryft, med kompetensutvecklande kurser för kulturskolelärare, bör införas i likhet med läraryftskurserna (*ref. 6.8.3*).

Ställningstaganden

1. De nationella målen ej begränsar en kulturskoleverksamhet till att enbart kunna bedrivas på barns och ungas fritid, utan öppnar för lokala samarbeten mellan kulturskola och grundskola/gymnasium (*ref. 6.2*)

Utredningen föreslår att ett av de nationella målen för kulturskolan är att den ska "bedrivas på barns och ungas fria tid" (s.203). Resonemanget för detta är att utredningen finner att en kulturskoleverksamhet under samma tid som skolundervisningen är "tvivelaktig", sett ur barns och ungas perspektiv (s.166).

Vi delar utredningens uppfattning att en kulturskoleverksamhet ska vara tillgänglig för barn och ungdomar på deras fritid, men menar att det är förenligt med och ibland nödvändigt att därtill skapa samverkansformer med skolan. Detta särskild när det på ett tydligt sätt gynnar tillgänglighet för barn och unga att kunna ta del av en kulturskolas utbud. Det finns många exempel runt om i landet om lyckade samarbetsformer mellan skola och kulturskola, särskilt i kommuner och glesbygdsområden där tillgång till ändamålsenliga lokaler, professionell kompetens, infrastruktur för exempelvis skjutsning av barn och unga, är begränsad. Rektorer och lärarpersonal har funnit lösningar lokalt för att erbjuda en kulturskoleverksamhet som är tillgänglig för flera och som inte sker på bekostnad av barns och ungas undervisning på skoltid. Exempel på lösningar är att skapa flexibilitet i schemaläggning eller att ordna grupper som fungerar tillsammans inom skolans schema. Ofta bevittnar skolor som vågar pröva sådana lösningar om flera vinster såväl för det pedagogiska uppdraget som för barnens välbefinnande och inställning till skolan.

En flexibilitet om när kulturskoleverksamhet kan bedrivas bör även gälla fortsättningsvis om betänkandet ska leda till en kulturskola med högsta möjliga tillgänglighet för barn och unga sett till olika lokala förutsättningar. SMI förespråkar därför att det nationella målet ska lyda att "en kommunal¹ kulturskola ska

- bedrivas företrädesvis på barns och ungas fria tid, därutöver under skoltid, då i samordning med barns och ungas ordinarie skolgång."

2. Det nationella kulturskolecentret som betänkandet föreslår som ett särskilt beslutsorgan inom Statens kulturråd, bör få en styrgrupp med samordnad representation från lärosäten med högre utbildning för kulturskolan (*ref. 6.3*).

Eftersom det nationella kulturskolecentret som utredningen föreslår ämnar främja både erfarenhetsbyte och samverkan samt kulturskolerelaterad kunskap med grund i forskning och beprövad erfarenhet, är det viktigt att det finns en kompetens i beslutsorganet som representerar dessa uppdrag, utöver de övriga funktionerna fördelning av statsbidrag och nationell uppföljning (s. 209). SMI delar utredningens uppfattning att det bör finnas ett eget beslutsorgan med avsedda resurser, men därtill bör en kompetens och tillgång till kompetens säkras så att centrumet uppfyller sina åtaganden med god kvalitet och med förtroende från omvärlden. SMI noterar att lärosäten som utbildar för kulturskoleverksamhet saknar representation i detta organ, dessa bör kunna medverka med en avlönad, samordnad representant.

3. Lärarutbildningen omformas för att möjliggöra ämneslärarutbildning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 (med behörighet att undervisa i hela grundskolan) i ämnena musik i grundskola och musik i kulturskoleverksamhet (*ref. 6.8.2*)

Utredningen föreslår en anpassning av ämneslärarutbildningarna för att bättre motsvara kommunernas behov av personal med kompetens för tjänstgöring i både skola och kulturskola – s.k. "kombinationstjänstgöring". SMI vill understryka att det finns ett stort behov av kompetens för arbete såväl i grundskolan som i kulturskolan, ett behov som kan komma att öka med kommande pensionsavgångar.

¹ SMI tar inte särskild ställning till huvudmannskapet för en kulturskola.

Det är SMI:s uppfattning att det inom ramen för utbildning till ämneslärare med inriktning mot arbete i gymnasieskola (vilket även innefattar säkrad kompetens och behörighet för att undervisa i grundskolans alla årskurser) inte ryms en adekvat utbildning i musikpedagogik för musikundervisning på frivillig grund. Gymnasieläraryrket i musik erbjuder den som först och främst vill arbeta inom ramen för musikämnen i hela skolväsendet där undervisning sker med hänsyn till gällande kursplaner, kurskriterier och betygssättning, en tillfredsställande lösning som leder till behörighet.

Då det idag saknas erbjudande om ämnesläraryrket i musik med särskild inriktning mot klassundervisning i grundskolan skulle en kombination enligt rubriken ovan var välkommen. En sådan ämneskombination är särskilt intressant för kulturskola och skola i mindre kommuner. SMI vill därmed se en revidering av ämnesläraryrket med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9, som ger behörighet för undervisning i ämnet musik i hela grundskolan samt som pedagog i kulturskolan, i samma utbildning. SMI föreslår att till ämneskombinationerna i musik tillföra Musik i grundskolan (90 hp) samt Musik i kulturskoleverksamhet (90hp).

Med tanke på den nuvarande regeringens ambition att återinföra de estetiska ämnens obligatorium på gymnasieskola, kan det också bli en högre efterfrågan på behörig kompetens till dessa.

För övrigt stödjer SMI förslag om ämneskombinationer som presenteras i förslaget *En mer flexibel ämnesläraryrket (2016/04953/UH)*, där kombinationen av ämnet musik och ett ämne ger examen för grundskolan.

Genom denna lösning kan den som vill utbilda sig till exempelvis

- två-ämneslärare i grundskola med musik och annat ämne, alternativt
- kombinationstjänstgöring med musik för grundskola respektive kulturskoleverksamhet, alternativt
- kombinationstjänstgöring med musik i kulturskoleverksamhet och undervisning i annat ämne än musik i grundskola,

finna samma lösning i en och samma behörighetsgivande examen.

4. Den förslagna yrkesexamen "kulturskolepedagog" på 90hp bör bestå till hälften av ämnesdidaktiska studier och inte begränsas till tre lärosäten, utan kan sökas av lärosäten som idag bedriver högre utbildning riktad mot kulturskolan (ref. 6.8.3).

Pedagogyrket i kulturskoleverksamhet ska vara såväl professionell som kravställd och bestå av pedagoger som har ändamålsenlig, formell pedagogisk utbildning. SMI:s hållning till den pedagogiska professionen för kulturskola är att både den konstnärliga och den pedagogiska kompetensen ska vara formell och beprövad. Därför bör en konstnärlig högre utbildning,

exempelvis en konstnärlig kandidatexamen, alltid kompletteras med pedagogisk högre utbildning för formell behörighet (s.178). Även denna utbildning bör kunna rymmas inom ramen för betänkandets förslag om en yrkesexamen som kulturskolepedagog, på 90 hp på grundnivå.

SMI noterar att utredningen påstår att "inget lärosäte erbjuder" en påbyggnadsexamen som leder till (motsvarande) kulturskolepedagog. SMI bedriver dock en påbyggnadsutbildning i form av en högskoleexamen på 120 hp, för de med tidigare konstnärlig kandidatexamen eller motsvarande. Denna liknar i stort den yrkesexamen som utredningen föreslår. SMI ansluter sig dock till utredningens förslag, att en utbildning på 90 hp bör fungera som alternativ, om den ger formell kompetens i form av en examen (s.249).

SMI anser att en viktig del av en sådan utbildning är ämnesdidaktiska studier i valt profilområde, varför dessa bör beredas ordentligt med utrymme vid sidan av kurser inom ramen för ämnet utbildningsvetenskap (sådana som finns angivna i betänkandet på s.252), samt utbildningsvetenskaplig kärna (UVK). En del av de utbildningsvetenskapliga kurserna kan med fördel samverka med de ämnesdidaktiska studierna. Därtill i exempelvis konstområdet musik har varje instrument unika och särskilda egenskaper för vilket en didaktisk profil finns, och där profilinriktade ämnesdidaktiska studier bör vara en omfattande del av utbildningen. SMI föreslår att en uppdelning av de 90 hp för examen ska vara UVK på 30 hp, ämnesdidaktiska studier för undervisning på frivillig grund på 45 hp, och verksamhetsförlagd utbildning (VFU) på 15 hp. Studenter som ämnar fortsätta studera på avancerad nivå inom pedagogik bör därtill studera pedagogik, vetenskapsteori och forskningsmetoder för 15 hp samt ett självständigt arbete om 15 hp. En sådan lösning skulle leda vidare från yrkesexamen på 90 hp till en högskoleexamen på 120 hp, i likhet med den som SMI idag bedriver som påbyggnadsutbildning för den med tidigare konstnärlig examen.

De lärosäten som redan har examen för utbildning till pedagog på kulturskolan bör, utöver de möjliga tre som utredningen föreslår, kunna söka för yrkesexamen. Dessa har redan en gedigen kompetens och erfarenhet av utbildning för yrkesgruppen, med kurser och ämnen som passar för anslutning till nya konstprofiler. Därtill gynnas studiemiljön för de nya konstområden som det avses utbildas för inom yrkesexamen av att blandas med andra konstområden med likartad utbildning. SMI införde tidigt kurser och utbildning i Konstarter i samverkan, där konstområden möts med både didaktiska och konstnärliga mål i fokus. Att bortse ifrån redan existerande och välfungerande utbildningars kompetens när nya konstområden ska introduceras för didaktisk högre utbildning vore ett slöseri med resurser.

5. En kulturskoleläraryft, med kompetensutvecklande kurser för kulturskolelärare, bör införas i likhet med läraryftskurserna (*ref. 6.8.3*).

Utredningen föreslår att yrkesexamen på 90 hp ska också kunna fungera som "ett läraryft" för de som redan arbetar på kulturskola (s.250). SMI vill dock hävda att läraryftskurser har också

funktion att ge den som redan har behörig utbildning men undervisar i ämnen utanför sin behörighet, att kunna fortbilda sig för behörighet även i dessa ämnen.

På liknande sätt ser vi möjlighet för många pedagoger inom kulturskolan att kunna bredda sin kompetens för undervisning i flera områden för kulturskola genom ett lärarlyftliknande kompetensutvecklingsprogram med kortare kurser än examen på 90 hp erbjuder. Det kan handla om pedagoger som vill kunna undervisa på ett biinstrument, eller som utvecklat kompetens inom ett konstnärligt eller estetiskt bi-område som t.ex. digitala medier, ljudproduktion etc. Sådan utbildning ges lämpligen som fortbildning i ämnesdidaktik för profilen i det sökta konstområdet, och ges i en studieomfattning som stödjer studenten i att fortsätta arbete under studietiden.

SMI skulle också välkomna att det i likhet med satsningen Lärarlyftet inrättas forskarskolor med inriktning på kulturskola och annan konstnärlig och estetisk utbildning på frivillig grund.

I detta ärende har rektor Ian Plaude beslutat. I beslutet har studierektor Anna-Carin Ahl, lektor i musikpedagogik tillika nämnsordförande Annika Falthin och lektor i musikpedagogik Ketil Thorgersen, deltagit.

Ian Plaude, rektor
Stockholms Musikpedagogiska Institut SMI